

ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM

Dr. Rác Lajos ezredes

**A KÍNAI ÖSSZNEMZETI ERŐ NÖVEKEDÉSÉNEK HATÁSA A NEMZETKÖZI
KAPCSOLATOKRA ÉS A NAGYHATALMAK GEOSTRATÉGIAI
TÖREKVÉSEIRE**

**Doktori (PhD) értekezés
szerzői ismertetése
(tézisfüzet)**

Témavezető:

Dr. Pados Ferenc ezredes (PhD)

Budapest, 2007

1. A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Kína felemelkedése, regionális tényezőtől globális nagyhatalommá válása olyan – a jelek szerint – visszafordíthatatlan folyamat, amely gyökeresen átalakítja a nemzetközi kapcsolatok rendszerét. Részét képezi a hidegháború utáni „egypólusú” világrendből a többpólusú világrendbe történő átmenetnek. A múlt századi világháborúk tapasztalatai arról tanúskodnak, hogy az erőviszonyok drámai eltolódása nagyhatalmi konfliktusokhoz, globális átrendeződésekhez vezet. Kína fejlődése – párhuzamosan más országok relatív gyengülésével, az államközi gazdasági, politikai, katonai és kulturális erőviszonyok eltolódásával, sőt átbillenésével – kockázatokat is hordozó, geostratégiai léptékű változás, amelyet a világnak és magának Pekingnek is kezelnie kell, mégpedig egy bonyolult konfliktusokkal, veszélyekkel és kihívásokkal terhes nemzetközi környezetben.

Kína erőgyarapodásának komplex, soktényezős folyamatát a hagyományos (nyugati) módszertani megközelítések elsősorban gazdasági, technológiai és katonai összetevőkre vezetik vissza, és mennyiségi, statisztikai elemzésekkel támasztják alá. Ebből következtetnek a feltételezett kínai szándékokra, és tesznek ajánlásokat a „kínai terjeszkedés” kezelésére, korlátozására vagy kihasználására. Kevesebb figyelmet kapott, és csak az utóbbi időben kezd előtérbe kerülni a kulturális, nyelvi, lélektani és egyéb minőségi tényezők kutatása.

A biztonság átfogó értelmezésén nyugvó multidiszciplináris, szakszerű elemzés és döntéstámogatás igénye óhatatlanul felveti a kérdést, hogy léteznek-e tudományosan megalapozott módszerek a nagyhatalmak közötti erőviszonyok alakulásának komplex mérésére és e viszonyok „átbillenésének” – pl. új szuperhatalmak felemelkedésének, régiek hanyatlásának – előrejelzésére.

Az egyik ilyen eljárás az „össznemzeti erő” (kínaiul „zonghe guoli”, angolul „comprehensive national power”, rövidítve CNP) kiszámításán és a stratégiai tervezés céljaira való felhasználásán nyugszik. Noha a módszert a kínai társadalomtudósok évek óta alkalmazzák, a kutatások eredményei a kínai nyelvű közleményekből csak lassan szivárognak át a nemzetközi tudományos „köztudatba”, Magyarországon pedig a legutóbbi időkig teljesen ismeretlenek voltak.

A CNP fogalmának helyes értelmezése és kritikai elemzése elősegítheti a kínai stratégiai gondolkodás nemzeti sajátosságainak jobb megértését, a nagyhatalmi erőviszonyok változási tendenciáinak előrejelzését, és az átmenet során óhatatlanul felmerülő nemzetközi konfliktusok békés megoldását. Jelen értekezéssel a hazai hadtudomány szélesebb kitekintést nyújtó fejlődéséhez való hozzájárulás szándékával ismertetem kutatásaim eredményeit ezen a – nyelvi nehézségek miatt – elsődleges forrásokból Magyarországon nehezen hozzáférhető területen. Elő kívánom segíteni a felderítő elemzés-értékelés módszertanának gazdagítását és egy előítéletektől mentes Kína-kép kialakítását is.

2. KUTATÁSI CÉLOK

A téma választásakor az alábbi kérdésekre kerestem a válaszokat:

(1) Hogyan lehet definiálni és értelmezni az össznemzeti erőt? Melyek a koncepció forrásai a hagyományos kínai stratégiai gondolkodásban és a nyugati természet- és társadalomtudományokban, illetve a hadtudományban? Milyen mennyiségi és minőségi tényezőkből tevődik össze az össznemzeti erő?

(2) Hogyan becsülhető és értékelhető a kínai CNP, különös tekintettel a katonai erő szerepére? Mi a kínai össznemzeti erő „puha” tényezőinek jelentősége?

(3) Mi Kína nemzeti stratégiája az össznemzeti erő komplex alakítására, hogyan befolyásolja a CNP a geostratégiai, kül- és biztonságpolitikai célkitűzéseket, a nemzetbiztonsági és a katonai stratégiát és tevékenységeket?

(4) Hogyan változnak a nemzetközi erőviszonyok Kína „felemelkedésének” hatására, miképpen változik Kína külföldi megítélése és nemzetközi kapcsolatai, hogyan alakulnak a nagyhatalmak Kínával kapcsolatos stratégiai törekvései?

(5) Mi Kína stratégiai jelentősége a NATO, az EU és Magyarország számára?

(6) Milyen következtetések vonhatók le Kína szerepéről a hadászati erőviszonyok változásában, a „többpólusú” világrend kialakulásában, a globális fenyegetések és kockázatok kezelésében? Milyen kihívásokat rejt és lehetőségeket tartogat Kína felemelkedése a világ és saját maga számára?

3. KUTATÁSI MÓDSZEREK

(1) Az „össz nemzeteti erő” témájához szorosan kapcsolódó magyar, nemzetközi, és kiemelten a kínai nyelvű szakirodalmi közlemények, statisztikai kimutatások, értékelések, társadalomtudományi, hadászati és katonapolitikai tanulmányok rendszerezése, elemzése, összehasonlítása és kritikai felülvizsgálata.

(2) A Kína felemelkedését kísérő nagyhatalmi reagálások nyomon követése a hivatalos nyilatkozatok és a megvalósított intézkedések alapján. A kínai, amerikai, japán, orosz, indiai, NATO és EU stratégiai dokumentumok és elméleti tanulmányok Kínával foglalkozó megállapításainak ütköztetése.

(3) A kínai haderőfejlesztés tendenciáinak bemutatása a Pentagon kongresszusi jelentései, a kínai Védelmi Fehér Könyv, független kutatóintézetek tanulmányai és más dokumentációs anyagok felhasználásával.

(4) Az adatok és vélemények közötti ellentmondások feltárása logikai elemzéssel, állásfoglalás a vitás kérdésekben az „össz nemzeteti erő” fogalmát középpontba állító komplex szak- és társtudományi szintézis útján levonható következtetések alapján.

4. AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLATOK LEÍRÁSA

(1) A bevezetésben megfogalmazom a tudományos problémát és bemutatom a kutatás célkitűzéseit.

(2) A továbbiakban (2. fejezet) meghatározom a CNP fogalmát, tisztázom történelmi előzményeit, részletezem a mutató belső szerkezetét és kiszámításának módját, valamint bemutatom gyakorlati alkalmazásait.

(3) A 3. fejezetben Kína össznemzeti erejének legfontosabb (gazdasági, technikai, hadigazdasági és haditechnikai, katonai és társadalmi) összetevőit elemzem.

(4) A 4. fejezetben tisztázom a CNP „kemény” és „puha” tényezőinek viszonyát, összefüggéseiket.

(5) A 5. fejezetben ismertetem az össznemzeti erő komplex fejlesztését középpontba állító kínai geostratégiai törekvéseket, biztonságpolitikai célkitűzéseket, a nemzeti érdekérvényesítés mozgató rugóit és korlátait, a feltételezhető konfliktusforrásokat.

(6) A 6. fejezetben részletesen tárgyalom Kína felemelkedésének nemzetközi következményeit, ahogy azok visszatükröződnek a nagyhatalmak (USA, Oroszország, Japán, India) és a szövetségi rendszerek (NATO) biztonsági és katonai stratégiájában. Ezt a részt az Európai Unió (EU) és hazánk Kína-politikáját értékelő fejtegetésekkel zárom.

(7) Befejezésül ismertetem összegezett következtetéseimet, számba veszem a kutató munka során feltárult és az értekezésben megfogalmazott új tudományos eredményeket, továbbá ajánlásokat fogalmazok meg az eredmények elméleti és gyakorlati hasznosítására, alkalmazására.

(8) A függelékben gyűjtöttem össze a mellékleteket (szemléltető anyagokat, statisztikai táblázatokat, térképeket stb.), valamint eddig megjelent publikációimat és a feldolgozott (hivatkozott) irodalom jegyzékét.

A kutatómunkát 2007. március végén zártam le. Az értekezés végleges változatának kialakításakor figyelembe vettem az április 27-i műhelyvitán elhangzott észrevételeket is. A hivatkozott források közül a legrégebbi 2500 éves, a legfrissebb 2007. április 12-i keltezésű.

5. ÖSSZEGEZETT KÖVETKEZTETÉSEK

(1) Az össznemzeti erő (CNP) a szuverén államok mindenoldalú erő kifejtését és nemzetközi befolyását jellemző komplex, összehasonlításra alkalmas mutató, amit a modern szaktudományos elméleti és módszertani eredmények felhasználásával kínai kutatók dolgoztak ki. Tartalmazza az egyes szuverén országok tényleges erejét és befolyását megalapozó gazdasági, katonai, tudományos-technikai, természeti, politikai, társadalmi, oktatási, nemzetközi kapcsolati és egyéb erőforrások összességét. A CNP tehát a nemzetközi kapcsolatok stratégiai szintjét képviselő elméleti fogalom, gyakorlati alkalmazásokkal.

Elméleti szempontból a CNP egy új, multidiszciplináris társadalomtudományi kategória, a gyakorlati alkalmazás szempontjából pedig a kínai hosszú távú stratégiai tervezés kiinduló pontja.

A nemzetközi kapcsolatok tudományág keretein belül a CNP-t mindenekelőtt versenyképességi mutatónak tekinthetjük. Kínai felfogásban az országok közötti versengés nem más, mint a politikai, gazdasági, katonai, tudományos-technikai, oktatási stb. területeken ténylegesen megvalósított vagy bevetésre készen felmutatott potenciális össznemzeti erő kifejtések megméréstetése. Ezért a CNP mérése (becslése) az állami szintű döntéshozatal támogatásának alapvető eszköze.

A hadtudomány oldaláról nézve a CNP és a „katonai potenciál” rokon fogalmak. A katonai potenciál az egymással szemben álló felek hadviselési képességét meghatározó, mérhető és „összeadható” erő-tényezőket (pl. fegyveres erők létszáma, fegyverzete, tüzereje, mozgékonyága, harceszközök maximális gyártási kapacitása stb.) és az ún. erő-sokszorozó faktorokat (erkölcsi állapot, kiképzettség, szervezeti hatékonyság, a vezetés színvonala, a doktrína korszerűsége stb.) tartalmazza sajátos szerkezetben. A CNP azonban nem hadászati, nem is katonai, hanem még általánosabb, stratégiai mutató, ami a katonai potenciál mellett mindazokat az egyéb tényezőket is integrálja, amelyek az adott állam nemzetközi

versenyképességét, hatalmi pozícióját, befolyásának érvényesíthetőségi terjedelmét meghatározzák. Ebben az értelemben a CNP az államok érdekvédelmi és érdekérvényesítő képességének komplex modellje.

(2) A legnagyobb módszertani kihívást a „kemény” (gazdasági, technológiai, katonai) és a „puha” (társadalmi, lélektani, kulturális) faktorok integrálása jelenti. A CNP egységes szerkezetben tartalmazza mindazokat a tényezőket (természetes erőforrások, terület, lakosság, ásványkincsek, energiahordozók, gazdaság, tudomány, technika, nemzetvédelem; politika, külügyek, nemzetközi tekintély, befolyás, kultúra, oktatás; szervezés, vezetés, irányítás, tervezés és vezetéstámogatás; környezeti, külpolitikai, belpolitikai-társadalmi feltételek, alkalmazóképesség stb.), amelyek meghatározóak a nagyhatalmi erőviszonyok szempontjából. Nagy hangsúlyt fektet az olyan, nehezen számszerűsíthető „puha” faktorok számításba vételére, mint a mások által az illető országnak tulajdonított, vélelmezett erő, a stratégiai célkitűzések ambíciószintje és a megvalósításukra irányuló egységes nemzeti akarat szilárdsága.

A CNP kiszámításának matematikai eljárása, a sajátvektor-számítás (AHP) több évtizede, az alkalmazások széles körében igazolta megbízhatóságát. A módszert a gyakorlatban szakértői becsléssel, induktív logikai elemzéssel, a hálózati kapcsolatok feltérképezésével, hasonlósági (transzplantációs) és idegrendszeri szimulációs modellekkel, faktoranalízissel stb. egészítik ki, és többszemponútú mennyiségi (szintetizáló) és minőségi (analitikus) értékelésnek vetik alá.

(3) A CNP alkalmazásának legfontosabb területe a stratégiai tervezés és döntéstámogatás, valamint a multidiszciplináris társadalomtudományi elemzés és előrejelzés.

Ahogy a hazai össztermék (GDP) egy ország gazdaságát jellemző fontos mutatószám, amit makrogazdasági folyamatok jellemzésére, tervezésre, nemzetközi összehasonlításra stb. lehet felhasználni, ugyanúgy alkalmas a CNP a nemzetközi összehasonlító politológiai, biztonságpolitikai, geostratégiai stb. tervezés támogatására. A CNP kiszámításához szükséges adatgyűjtés, értékbecslés, információfeldolgozás, elemzés-értékelés, erőviszonyítás, komplex helyzetfelmérés és előrejelzés, az adatok felhasználása a döntéshozók tájékoztatására több ágazat képviselőinek elmélyült, összehangolt munkáját igényli, köztük – az adatok egy részének „kényes” természete, nehéz hozzáférhetősége miatt – a felderítésben jártas

szakembereket is. Úgy is mondhatjuk, hogy a CNP kutatása a stratégiai információ-menedzsment tudományos igényű alkalmazási területe, egyben – mint a nagyhatalmi erőviszonyok elemzésére-értékelésére, összehasonlítására és változásuk előrejelzésére felhasználható eljárás – **a felderítés tudományos módszertanának is elválaszthatatlan része.**

A biztonságpolitikai és katonai tanulmányok területén a CNP kutatásának fő iránya a Kína felemelkedését kísérő következmények feltárása, különös tekintettel a nagyhatalmi erőviszonyok változásaira és a nemzetközi kapcsolatok új modelljének kialakulására.

(4) Kína fejlődése hosszú távon fenntartható. Peking nemzeti stratégiája béke- és fejlődésközpontú, aminek külső és belső megvalósíthatósági feltételei összességében kedvezőek, bár rendkívül bonyolultak. A legveszélyesebb töréspontot a tajvani kérdés megoldatlansága képviseli, háttérben a kínai-amerikai nagyhatalmi vetélkedéssel.

(5) Kína felemelkedése a döntő tényező a globális erőcentrum eltolódásában (az euro-atlanti térségből a csendes-óceáni térségbe), miközben megteremti a feltételeket Eurázsia hatalmi pólussá válásához is. Az átalakulás a nemzetközi rendszer valamennyi szereplője számára egyaránt tartogat kiaknázandó lehetőségeket és elkerülendő kockázatokat. A kockázatok természete és mértéke miatt indokolt Kína felemelkedését a globális *status quo*-t érintő legnagyobb kihívásként jellemezni.

(6) Kérdés, hogy maga Kína – a nemzetközi közösség országaival együttműködésben – hogyan tudja kezelni ezt a kihívást. Peking célkitűzése a „harmonikus társadalom” és a „harmonikus világ” megteremtése, amihez Kína elsősorban a saját össznemzeti erejének növelésével kíván hozzájárulni. Kína tehát nem „szuperhatalom” vagy „hiperhatalom”, még csak nem is „globális hatalom” akar lenni (a közvetlen szándéktól függetlenül úgyis az lesz), hanem **„*harmonikus hatalom*”, azaz **belső viszonyaiban és külső kapcsolatrendszerében stabil, kiegyensúlyozott, sokoldalú képességekkel rendelkező, nemzetközi környezetébe illeszkedő, egyben azt alakító globális erőtényező.****

A kínai erő növekedésére adott válasz milyensége a nagyhatalmak (USA, NATO, Japán, Oroszország, India, EU) biztonsági stratégiájának központi elemévé vált.

(7) Az EU – és Magyarország – Kína és a tágabb kelet-ázsiai régió stabilitásában, az együttműködésben rejlő lehetőségek hatékony kihasználásában érdekelt, ezért előbb-utóbb szükséges lesz egy új szemléletű transz-eurázsiai biztonsági rendszer megteremtése. Ha Európa és Kína a kétoldalú kapcsolatokat nemcsak a gazdasági érdekek, hanem a kulturális értékek mentén is szorosabbra fűzi, akkor egy olyan eurázsiai civilizációs mintát hozhatnak létre, ami az egész világ fejlődéséhez konstruktívan járul hozzá.

6. AJÁNLÁSOK

(1) Új szemléletmódot tükröz az a javaslatom, hogy az EU maga is igyekezzen feltárni és hasznosítani (adaptálni) a „kínai integráció” tapasztalatait. Európa tanulhatna Kínától: például a nagykiterjedésű, sokszínű, változatos, soknemzetiségű, sokvallású, különböző beszélt nyelvű és vegyes kultúrájú államalakulat politikai, gazdasági és katonai „integrációját”, a kiemelt célkitűzések elfogadtatását és központilag összehangolt megvalósítását (lásd: energiapolitika, távközlési szabályozás). A „puha” tényezőnek számító, ámde hatékonyságfokozó *összetartozás-tudat* szempontjából ma még jelentős különbség van a tekintetben, hogy egy egyén (vagy egy intézmény) „kínai”-ként avagy „európai”-ként definiálja magát – és nem az utóbbi javára. **Az EU előtt álló (kínai) kihívás lényege: egy olyan európai identitás megteremtése, ami túlközpontosítás, birodalmi allűrök és a nemzeti sajátosságok elvesztése nélkül mozgósítja egységes cselekvésre a kontinens lakosságát és hivatalos intézményeit** („Valakinek az EU-ban végre fel kellene találnia az eszperantót”).

(2) Nyomatékosan felhívom a figyelmet arra a nem mindig hangsúlyosan kezelt kockázati tényezőre, hogy a Kínába irányuló fegyverszállítási tilalom esetleges európai feloldásának – nem megfelelő előkészítés mellett – nemcsak az euro-atlanti viszony elhidegülése, hanem („ad absurdum”) a NATO felbomlása, sőt az Egyesült Államok és Európa közötti katonai feszültség kiéleződése is következménye lehet. Ezt a megállapításomat arra alapozom, hogy a kapcsolatok jelenlegi szintjén a továbbfejlesztés dinamizálásához már nem egyszerűen működőtőke-befektetésekre és kereskedelem-bővítésre, hanem csúcstechnológiai know-how cseréjére és tudományos-technikai kutatás-fejlesztési együttműködésre lenne szükség. A GALILEO űrprogramot (azon belül különösen Kína együttműködésbe történő bevonását) érő amerikai bírálatokból azonban kitűnik, hogy a kapcsolatoknak ezen a szinten már komoly stratégiai következményei is vannak. Az USA

ugyanis attól tart, hogy a jelenlegi amerikai GPS-rendszerrel is korszerűbb navigációs szolgáltatások igénybe vételével a kínai fegyverek (ballisztikus rakéták és manőverező robotrepülőgépek, vadászbombázók, hajófedélzetről indított nagyhatótávolságú csapásmérő eszközök) pontos célravezetése válik lehetővé. Washington jelezte: „végszükség” esetén „működésképtelenné fogja tenni” az európai űreszközöket.

Brüsszel szerint a GALILEO polgári technológia, az Egyesült Államok azonban úgy véli, hogy a műholdas irányító rendszerek olyan kettős célú csúcstechnikát képviselnek, amelyek Pekinggel történő megosztása megkérdőjelezi a Kína elleni EU fegyverembargó értelmét. Ezért 2005-ben az amerikai kongresszus kemény figyelmeztetést intézett az EU-hoz, a NATO-n belüli fegyverzeti együttműködés felfüggesztését is kilátásba helyezve arra az esetre, ha feloldják az embargót – csökkentve a gyors megoldás akkor közelinek látszó esélyeit.

Fentiek miatt el kell oszlatni az Egyesült Államok aggodalmait egy „eurázsiai tengely” létrejöttével szemben, és elejét kell venni annak, hogy egy Tajvan körüli fegyveres konfliktusban (amit ma még nem lehet kizárni) Kína korszerű nyugati fegyverzetet vethessen be az esetleg beavatkozó amerikai erőkkel szemben. Rendkívül súlyosan érintené az EU érdekeit és a világ biztonságát, ha Brüsszel választásra kényszerülne az USA és Kína között.

(3) Javaslom, hogy Magyarország továbbra is igazodjon az EU Kína-politikájának általános elveihez, de úgy, hogy azok alakításában aktívabban vesz részt. Szükség van a közös kül- és biztonságpolitikához illeszkedő egységes uniós „Kína-stratégiára”, és azzal összhangban a nemzeti érdekeket szolgáló kapcsolatfejlesztési lehetőségek maximális kihasználására.

(4) A magyar-kínai kétoldalú kapcsolatokban rejlő potenciál hatékony kihasználása érdekében ajánlom az együttműködést gátló „puha”, tudati tényezők, azaz a magyar lakosság körében széles körben elterjedt politikai és kulturális előítéletek eloszlatását, a Kelet-kutató tudományos műhelyek bevonásával végzett oktatási és kommunikációs tevékenység útján.

7. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

(1) Magyarországon először mutatom be részletesen és elemzem tudományos igényességgel, többek között kínai nyelvű források alapján az „össz nemzeteti erő” koncepcióját és kiszámítási módszertanát, amelynek értelmezéséhez új szempontokat is felvetek (az intenzív-extenzív tényezők egyensúlyteremtő hatásmechanizmusát). Részletes elemzéssel feltárom, hogy Kína felemelkedésében – a gazdasági, a technikai és a katonai összetevők mellett – lényegi tényező az ún. „puha” erőfaktor.

(2) A demonstrált és a kikövetkeztethető katonai képességek, a kinyilvánított szándékok, valamint a tényleges magatartás összevetésével megindokoltan valószínűsítem, hogy Kína felemelkedési stratégiája béke- és fejlődésközpontú. A kínai stratégiai törekvések sajátosságainak jellemzésére bevezetem a „harmonikus hatalom” fogalmát, megkülönböztetve azt a „szuperhatalom”, a „hiperhatalom” és a „globális hatalom” terminusoktól. A létfontosságúnak tekintett, és minden körülmények között megvédelmezendőnek nyilvánított kínai érdekek behatárolásával feltárom e stratégia „töréspontjait”.

(3) Tényekkel és véleményekkel, valamint hatáselemzéssel igazolom, hogy Kína felemelkedése a globális status quo-t érintő legnagyobb kihívás. Bemutatom, hogy a kínai erő növekedése egyszerre hordoz elkerülendő kockázatokat és kiaknázandó lehetőségeket, és közvetlenül befolyásolja az USA, Japán, Oroszország, az EU, a NATO és India biztonsági stratégiáját. A nagyhatalmi és a szövetségi stratégiák eurázsiai összefüggéseinek bemutatásával rávilágítok arra, hogy Magyarország kiemelten érdekelt nemcsak az euro-atlanti, a földközi-tengeri és a közel-keleti, hanem a kelet-ázsiai régió stabilitásában is.

8. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK FELHASZNÁLHATÓSÁGA

(1) Eredményeim további tudományos kutatások kiinduló pontját képezhetik a nagyhatalmi erőviszonyok változásainak értékelése és előrejelzése, a stratégiai elemző tevékenység módszertana és a kínai átalakulás globális hatásainak tanulmányozása tárgyában.

(2) A PhD értekezés a Kínát érintő felső szintű állami és nagyvállalati (intézményi) döntések szakértői támogatásához háttéranyagként használható.

(3) A tanulmány felsőfokú oktatási segédletként hozzájárulhat olyan multidiszciplináris szemlélettel felvértezett, korszerű ismeretanyag alkalmazására felkészült, a változások iránt fogékony szakértők képzéséhez, akik a kínai fejlődés nemzeti sajátosságainak és nemzetközi összefüggéseinek ismeretében képesek hatékonyan támogatni a döntés-előkészítést mindazon kérdésekben, amelyekben Kína szerepének, jelentőségének figyelembe vétele megkerülhetetlen követelmény.

(4) A CNP mint tudományos módszer nemcsak a nagyhatalmak közötti erőviszonyok felmérésére és azok alakulásának előrejelzésére, hanem bármely államra, illetve két- és többoldalú, országok közötti relációra adaptálható, ezért alkalmas lehet a magyar kormányzati stratégiai tervezés támogatására is, pl. hazánk és a környező térség országai, vagy az EU-hoz újonnan csatlakozott államok össznemzeti erejének, fejlődési potenciáljának, együttműködési lehetőségeinek feltárására, elemzésére és értékelésére.

(5) A „puha erő” („soft power”) koncepciójának elfogadása, jelentőségének felismerése és alkalmazása egy integrált kormányzati-társadalmi információs, tájékoztatósi, kommunikációs, oktatási-művelődési és országkép-formálási stratégia rendező elve is lehet.

9. PUBLIKÁCIÓK:

A publikáció			A folyóirat, kiadvány megnevezése, évfolyama, száma
Címe	Nyelve	Részvételi arány	
Kockázatvállalási modellek az USA és Japán hadigazdaságában	magyar	100%	közgazdaságtudományi egyetemi doktori értekezés, MKKE, 1988
Logika, információ, hírszerzés	magyar	100%	ZMNE közlemények 2001/1,2.
Az elemzés-értékelés módszertana	magyar	100%	ZMNE tanszéki jegyzet, 2001
A felderítés etikája, logika és erkölcs a hírszerzésben	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2005. szeptember
Az elemzés-értékelés megismerés-logikai modellje	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2005. december
Új elemző-értékelő módszerek a terrorizmus felderítésében	magyar	100%	Felderítő Szemle különszáma, 2006. január
A szakirodalom művelésének fontossága a hírszerzésben	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2006. március
A kínai össznemzeti erő növekedésének hatása a nemzetközi kapcsolatokra...	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2006. június
A tudásalapú szervezetek vezetése	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2006. szeptember
„Vattába burkolt acél”: A kínai kultúra világméretű terjeszkedése	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2006. december
A kínai hírszerző és biztonsági szolgálatokról	magyar	100%	„A külföldi biztonsági és hírszerző szolgálatok” c. ZMNE jegyzetbe, 2006. december
Ethical and Logical Considerations in Intelligence Analysis and Reporting	angol	100%	Defense Intelligence Journal, USA, 2007. március (előkészületben)
A kínai nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységének jogi és társadalmi háttere	magyar	100%	KBH Szakmai Szemle, 2007/2.
Az össznemzeti erő számítása	magyar	100%	Felderítő Szemle, 2007/1.

Előadások:

Előadás témája	helye	ideje
A NATO haderők vezetési elvei („Az MH új békevezetési rendszere” c. tudományos konferencián)	HM, Budapest	1998. április 28.
Európa és Magyarország geostratégiai helyzete I. (Wörner Alapítvány továbbképzési napján)	KFH, Budapest	1999. február
Európa és Magyarország geostratégiai helyzete II. (HM Tudományos Tanács ülésén)	HM, Budapest	2000. február 24.
Intelligence in Multinational Peace-Keeping Operations (a Pekingi Katonai Attasétüstület részére)	Capital Club, Peking	2004. április
Az MK KFH feladata, helye és szerepe a nemzetbiztonsági szolgálatok rendszerében	NBSZ, Budapest	2005. szept. 23.
A kínai stratégiai gondolkodás központi fogalma, az „össznemzeti erő” (Nyomtatásban: Hadtudomány, 2005/4.)	ZMNE, MHTT, Budapest	2005. dec.
Kína egy katonadiplomata szemével	MHTT, Budapest	2005. dec. 13.
Kína, országismeret	KBH, Budapest	2006. január
Kína, országismeret	KBI, Székesfehérvár	2006. május 10.
Kína a 21. században (14 előadás)	KJF, Székesfehérvár	2006. szept.-dec.
Bevezetés a Kína-tanulmányokba (8 óra)	KJF, Budapest	2007. feb.-márc.
A Balkán a nagyhatalmi törekvések kereszteződésében (2x2 óra)	KJF, Székesfehérvár	2006/2007

10. SZAKMAI-TUDOMÁNYOS ÉLETRAJZ

Dr. Rácz Lajos

Születési idő: 1951.12.15.

Polgári egyetemek és végzettségek:

ELTE pszichológia-angol szak (1971-1976)

Okleveles klinikai pszichológus és angol nyelv és irodalom szakos előadó, 1976

MKKE nemzetközi gazdasági kapcsolatok szak (1986-88)

Okleveles nemzetközi szakközgazdász (1988)

Katonai iskolák:

ZMKA „D” tagozat 1977-1979

NATO orientációs tanfolyam (Budapest) 1997

Elemző-értékelő tanfolyam (Budapest) 1998

Nemzetközi tanfolyam, Chicksands (Anglia) 1998

Tudományos fokozat: dr.univ. (a közgazdaságtudományok egyetemi doktora) 1988

Doktori vizsga szaktárgyai: nemzetközi kapcsolatok

jövőkutatás (futuroológia) módszerei

Hadtudományi PhD: folyamatban. Védés várható ideje: 2007. szeptember

Nyelvismeret: 1. angol felsőfok (1973)
2. japán felsőfok (1975)
3. orosz felsőfok (1984)
4. spanyol felsőfok (1990)
5. kínai középfok (1996)

Katonai pályafutás:

Egyetemi „előfelvételis” sorkatonai szolgálat: 1970-1971
MK KFH és jogelődjei 1976-tól
Osztályvezető 1990
Katonai és légügyi attasé, Peking 1991-1995
Alosztályvezető 1995
Osztályvezető 1996
Ezredesi előléptetés 1997
Főosztályvezető 1998
Igazgatóhelyettes 1999
Igazgató (főigazgató-helyettes) 2000
Véderő, katonai és légügyi attasé, Peking 2001-2005
(A Pekingi Szárazföldi Erő Tiszti Klub elnöke 2003-2004)
(Attasétület Doyen-je 2004-2005)
Oktatási Központ parancsnok 2005
Humán igazgató megbízott oktatási helyettes 2005-2006
Oktatási Központ parancsnok 2006-tól
Felmondási idő kezdete: 2007. június 30.
Szolgálati viszony megszűnik: 2007. december 30.

Tudományos szervező munka:

NATO Integrációs Bizottság elnöke 1997
Internet Bizottság elnöke 1997
Tudományos Tanács tagja 1998-2001 és 2005-től.

Oktatási tevékenység:

Angol nyelvoktatás (Közép-és felsőfokú vizsgaelőkészítő csoportok) 1980-90
Szakmai nyelvvizsgáztatás (ITK) 1980-90.
HM előadások, szakmai oktatásban részvétel: 1980-
ZMNE-n alkalmasszerűen: 1990-től
Nemzetbiztonsági szolgálatoknál: 2005-től
Kodolányi János Főiskola: rendszeres előadás-sorozat 2006-tól